

SIYOSATSHUNOSLIK IXTISOSLIGINING IJTIMOIIY SIYOSIIY SOHALARDAGI AHAMIYATI VA O'ZIGA XOS JIHLATLARI

Bozorboyev Eldorbek

O'zbekistonda davlat jahon tillari universiteti xalqaro jurnalistika fakultetini siyosatshunoslik yo'nalishi 3 kurs talabasi

Abdullayev Suhrob

O'zbekistonda davlat jahon tillari universiteti xalqaro jurnalistika fakultetini siyosatshunoslik yo'nalishi 3 kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kelajakdagi siyosatshunoslik ixtisosligini ijtimoiy siyosiy sohalardagi ahamiyati va oziga hos jihatlari haqida "Siyosat" atamasining o'zi taxminan 2,5 ming yil oldin, qadimgi yunonlar bir tushunchaga davlat faoliyati, iqtisodiy hodisalar va ijtimoiy faoliyat kabi hayot sohalari yig'indisi uchun nom berishga harakat qilganda shakllangan. Hozir siyosatshunoslar nafaqat ushbu uch sohani, balki sotsiologiya, psixologiya, analitik tarix va boshqa sotsiologik fanlarni ham chuqur o'rganishmoqda. Siyosat sohasida martaba qurmoqchi bo'lganlar uchun ushbu dasturda bilim va dastlabki amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish shart.

Kalit so'zlar: siyosiy faoliyat, ijtimoiy geografiya, psixologiya, statistik tahlillar, trening.

Siyosatshunoslik siyosatni ilmiy o'rganishdir. Bu boshqaruv va hokimiyat tizimlari, siyosiy faoliyat, siyosiy fikr, siyosiy xatti-harakatlar va ular bilan bog'liq konstitutsiya va qonunlar tahlili bilan shug'ullanadigan ijtimoiy fan.

Zamonaviy siyosatshunoslikni odatda qiyosiy siyosat, xalqaro munosabatlar va siyosiy nazariya kabi uchta kichik fanlarga bo'lish mumkin. Boshqa e'tiborga molik kichik fanlar — davlat siyosati va boshqaruvi, ichki siyosat va hukumat, siyosiy iqtisod va siyosiy metodologiya. Bundan tashqari, siyosatshunoslik iqtisod, huquq, sotsiologiya, tarix, falsafa, ijtimoiy geografiya, siyosiy antropologiya va psixologiya sohalari bilan bog'liq va ularga tayanadi.¹

Siyosatshunoslik uslubiy jihatdan xilma-xil bo'lib, psixologiya, ijtimoiy tadqiqotlar va siyosiy falsafada paydo bo'lgan ko'plab usullarga mos keladi. Yondashuvlarga pozitivizm, interpretativizm, ratsional tanlov nazariyasi, bixevioralizm, strukturalizm, poststrukturalizm, realizm, institutsionalizm va plyuralizm kiradi. Siyosatshunoslik, ijtimoiy fanlardan biri sifatida, izlanayotgan so'rov turlariga taalluqli metod va usullardan foydalanadi: tarixiy hujjatlar va rasmiy hujjatlar kabi birlamchi manbalar, ilmiy jurnal maqolalari, so'rovnona tadqiqotlari,

¹ Politologiya. O'quv qo'llanma. T. A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti. «O'AJBNT» markazi. 2002.

statistik tahlillar, holatlar kabi ikkilamchi manbalar va boshqalar.

Amerika Qo'shma Shtatlarining aksariyat kollej va universitetlari siyosatshunoslik bo'yicha bakalavriat dasturlari mavjud. Magistratura yoki MAT va PhD yoki EdD dasturlari yirik universitetlarda keng tarqalgan. Siyosatshunoslik atamasi Shimoliy Amerikada boshqa joylarga qaraganda ko'proq mashhur; boshqa institutlar, ayniqsa Qo'shma Shtatlardan tashqaridagilar, siyosatshunoslikni kengroq siyosiy fanlar, siyosat yoki hukumatning bir qismi sifatida ko'radi. Siyosatshunoslik ilmiy metoddan foydalanishni nazarda tutsa-da, siyosiy fanlar kengroq yondashuvni nazarda tutadi.

Xalqaro munosabatlar va davlat siyosati bo'yicha alohida dasturlar (ko'pincha professional darajalar) bakalavriat va aspirantura darajasida kam uchraydi. Davlat boshqaruvi magistratura dasturlari boshqa amaliy fanlar qatorida davlat siyosatini ham qamrab oladigan kasbiy darajalardir; ular ko'pincha boshqa har qanday fanga qaraganda siyosat bilan ko'proq bog'langan deb hisoblanadilar, bu esa ushbu bo'limda joylashganligi bilan namoyon bo'lishi mumkin.

Qo'shma Shtatlardagi hukumat va siyosat kollejlari va universitet talabalari uchun milliy sharaf jamiyati Pi Sigma Alpha hisoblanadi.

Siyosatshunos: kasbning mohiyati nimada. Zamonaviy Rossiyada siyosatshunoslik kasbining o'rni va roli Mehnatning boshlanishi Eng keng tarqalgan qabul imtihonlari:

Rus tili

Matematika (asosiy daraja)

Tarix oliy o'quv yurti tanlashda asosiy fan hisoblanadi

Chet tili - universitet tanloviga ko'ra

Ijtimoiy fanlar - universitet tanloviga ko'ra

Geografiya - universitet tanloviga ko'ra

Tarix har doim asosiy imtihondir; abituriyentlar rus tilini ham topshiradilar. Universitet o'z xohishiga ko'ra quyidagi fanlardan bir yoki ikkita qo'shimcha testlarni tanlaydi: chet tili, ijtimoiy fanlar, jahon geografiyasi.

Mutaxassislikning qisqacha tavsifi

"Siyosatshunoslik" yo'nalishi bo'yicha bir nechta mutaxassisliklar mavjud bo'lib, ular orasida: davlat siyosati va boshqaruvi; mintaqashunoslik va siyosiy madaniyat; siyosiy tahlil va prognozlash; siyosat nazariyasi. Bakalavriatda o'qish davomida olingan bilimlar nafaqat kerakli ma'lumotlarni to'plash, ularni tahlil qilish, balki voqea sodir bo'lish ehtimolini rejalashtirish yoki bashorat qilishda ham yordam beradi. Ushbu mutaxassislik xalqaro munosabatlarning chigal mavzulari, shartnomalar va bitimlar, bir voqeaning boshqasiga ta'siri, u yoki bu siyosatchi harakatlarining sabablari va ahamiyati bilan qiziquvchilar uchun juda qiziq bo'ladi.²

² Sardor, Kutlimurodov, and Sapayev Valisher. "Inson ongi milliy g'oya tizimi elementi sifatida." Academic

Siyosiy tahlilchi-maslahatchi uchun mijoz uchun siyosiy raqibning keyingi harakatlarini bashorat qilish orqali pul ishlash imkoniyati doimo mavjud. Kasb haqiqatan ham o'ziga xosdir. Trening davomida olingan bilimlar jurnalistik, tadbirkorlik, o'qituvchilik faoliyatida, shuningdek, PR sohasida ishga joylashish jarayonida katta yordam beradi.

Siyosatshunos siyosat bilan bog'liq bo'lgan hamma narsa bilan shug'ullanadi. Bunday mutaxassis ijtimoiy-siyosiy hayotning turli hodisalarini tadqiq qiladi, ularni ham zamonaviy voqealar kontekstida, ham butun jahon tarixi nuqtai nazaridan tadqiq qiladi, ularning oqibatlarini va ijtimoiy ahamiyatga egalik darajasini belgilaydi. Shuningdek, siyosatshunos siyosiy voqealarning jamiyat hayotining turli sohalari bilan aloqalarini kuzatadi. Shu bilan birga, siyosatshunos siyosatshunoslikning turli usullaridan faol foydalanadi, statistik ma'lumotlardan foydalanadi va mantiq tushunchalariga asoslanadi.³

Siyosatshunoslar o'z faoliyati natijalarini turli ilmiy va publitsistik nashrlarda e'lon qiladilar. Bundan tashqari, ular tez-tez ixtisoslashtirilgan forumlar va konferentsiyalarda qatnashadilar va ommaviy axborot vositalarida ekspert sifatida ishlaydilar. Demak, siyosatshunoslar siyosatdan xabardor bo'lmagan oddiy fuqarolar uchun o'ziga xos tarbiyachi bo'lib, ularning siyosiy savodxonligini rivojlantiradi va siyosatni hamma uchun tushunarli qiladi.

Siyosatshunoslar faoliyati, ayniqsa, siyosiy arboblarni saylovi oldidan faol rivojlanmoqda. Ko'pincha siyosatshunos nomzodlardan birining manfaatlarini ifodalaydi, u uchun ijobiy imidj yaratadi, bu siyosatshunosga yaxshi pul topishga yordam beradi, lekin uning obro'siga putur etkazishi va ob'ektivligini shubha ostiga qo'yishi mumkin.⁴

Siyosatshunoslik kasbi rivojlanayotganligi sababli, uning ichida torroq mutaxassisliklar paydo bo'ladi. Siyosiy tahlilchi, ekspert yoki maslahatchi, siyosatshunoslik o'qituvchisi, siyosiy jurnalist, siyosiy strateg, siyosiy imijmeyker va spickrayterni shunday ajratib ko'rsatish mumkin. Imijmeyker va spickrayter saylovga

---

research in educational sciences 4 (2020).

³ Sapaev V., Madrakhimov A. The transformation of social consciousness and intelligence of rural population on social life of Uzbekistan //Norwegian Journal of Development of the International Science. - 2020. - №. 39-4. - C. 54-56.

Sardor, Kutlimurodov, and Sapayev Valisher. "Inson ongi milliy g'oya tizimi elementi sifatida." Academic research in educational sciences 4 (2020).

Khujanova T. Special proficiency-the provision of youth protection //Scientific researches for development future. - 2019. - C. 50-52

⁴ Sapaev V. O, The actuality of improvement in rural social standard of living in Uzbekistan // Scientific Bulletin of Namangan State University. - 2020. - T. 2. - №- C. 147-151.

tayyorgarlik ko‘rish, siyosatchilar obrazini yaratish, tashviqot nutqlarini yozish bilan shug‘ullanadi. Bu mutaxassislar ma’lum bir siyosatchi yoki siyosiy partiya uchun ishlaydi va xolis siyosatshunoslikka da’vo qilmaydi.

Siyosatshunoslar davlat organlari, jamoat va siyosiy tashkilotlar, matbuot markazlari, ommaviy axborot vositalari, saylov texnologiyalari va siyosiy maslahatlar bilan shug'ullanuvchi kompaniyalarda ishlaydi.

Siyosatchi - bu siyosat bilan bevosita shug'ullanadigan kishi.

Siyosatshunos - bu siyosiy jarayonlar va o'yinchilarni o'rganish, kuzatish, shuningdek, shu asosda hozirgi siyosatchilar bilan maslahatlashish bilan shug'ullanadigan kishi.

Taxminan aytganda, siyosatchi – masofadagi sportchi, siyosatshunos – murabbiy, hakam (faqat qisman, kuzatuvchi sifatida), sharhlovchi.

Bugungi kunda "homo sapiens" hayotining eng muhim sohalaridan biri bu siyosatdir. Qanday bo'lmasin, har birimiz hech bo'lmaganda bilvosita bu bilan, xususan, saylovlarda duch keldik. Uzoqqa qarash shart emas, siz yangiliklarni yoqishingiz mumkin va har kuni ularda siyosiy mavzulardagi xabarlarni ko'rishingiz shubhasiz. Buning sababi shundaki, siyosat mamlakatlarni boshqaradi va siyosatchilar ma'lum darajada siyosatshunoslar, ayniqsa siyosatshunoslar - PR mutaxassislari, lekin bu haqda keyinroq.⁵

“Siyosatshunos” kasbi Hellasdan boshlangan. O'sha paytda o'qimishli va boylar orasida Agoraga borib, munozaralar, jumladan, siyosiy mavzularda muhokama qilish mashhur edi. O'sha paytdagi birinchi siyosatshunoslardan biri buyuk mutafakkir, mantiqchi va faylasuf Arastu edi, chunki siyosatshunos uchun eng muhim fazilatlardan biri so'zlash va ishontirish qobiliyatidir.⁶

Agar antik davr va keyingi asrlarda bizning davrimizga qadar siyosatshunoslar ko'pincha faylasuf, gumanitar, bir so'z bilan aytganda, juda bilimli odamlar bo'lgan bo'lsa, hozir ular bitiruvchilardir. Zamonaviylik fuqarolar Siyosatshunoslik va xalqaro munosabatlar bo'yicha mutaxassislikka ega bo'ladigan universitetlarni yaratdi. Va keyin shunday ixtisosliklar mavjud: "Siyosiy texnologiyalar", "Siyosiy menejment va jamoatchilik bilan aloqalar", "Jahon siyosati", "Prognozlash va siyosiy tahlil", "Geosiyosat", "Qiyosiy siyosatshunoslik", "Huquq va siyosat", "Siyosat". konfliktologiya ". Demak, bugungi kunda siyosatshunos shunchaki savodli odam emas, u attestatsiyadan o'tgan mutaxassis bo'lib, uning fikri va tajribasini davlat amaldorlaridan tortib, mamlakat fuqarolarigacha keng omma tinglaydi.⁷

⁵ . Khujanova T. Special proficiency-the provision of youth protection //Scientific researches for development future. - 2019. - C. 50-52.

⁶ Sardor, Kutlimurodov, and Sapayev Valisher. "Inson ongi milliy g'oya tizimi elementi sifatida." Academic research in educational sciences 4 (2020)

⁷ Sapaev V., Madrakhimov A. The transformation of social conciousness and intelligence of rural population on social life of Uzbekistan //Norwegian Journal of Development of the International Science. - 2020. - №.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR.

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. - T.: «O'zbekiston». 2010.
2. Karimov I.A. «O'zbekistonda demokratik o'zgarishlarini yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyati asoslari shakllantirishning asosiy yo'nalishlari» 9 —jild. – T.: 2002.
3. Karimov I.A. Bizning maqsadimiz — jamiyatni demokratlashtirish va yangilash, mamlakatni modernizatsiya va isloh etishdir. - T.: «O'zbekiston». 2005.
4. Karimov I.A Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. T., 2008 yil.
5. Karimov I.A. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. T., 2011 yil.
6. Politologiya. O'quv qo'llanma. T. A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti. «O'AJBNT» markazi. 2002.
7. Yusupova G.X., Jabborov X.J., Qosimova X.X. Siyosat nazariyasi. – T.: 2003.
8. Pugachev V.P., Solovyev A.I. Siyosatshunoslikka kirish. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. - T.: «Yangi asr avlodii». 2004.
9. Makarenkov YE.V., Sushkov V.N. Politologiya: albom-sxem. - M.: 1998.
10. Mustaqillik izohli ilmiy-ommabop lug'at. T., 1998 yil
11. S. Otamurodov, I. Ergashev, Sh. Akromov, A. Qodirov. Politologiya (o'quv qo'llanma). T., 99 12. Politologiya (o'quv qo'llanma). T., 2002 yil.
13. S. G'afurov, A. Xaydarov, N. To'laganova. Siyosatshunoslik asoslari. O'quv qo'llanma. T. 2006 14. X. Odilqoriev, D. Razzoqov. Siyosatshunoslik. Darslik T., 2008 yil.
14. Sapaev V. O, The actuality of improvement in rural social standard of living in Uzbekistan // Scientific Bulletin of Namangan State University. - 2020. - T. 2. - №- C. 147-151.
15. Sapaev V., Madrakhimov A. The transformation of social consciousness and intelligence of rural population on social life of Uzbekistan //Norwegian Journal of Development of the International Science. - 2020. - №. 39-4. - C. 54-56.
16. Sardor, Kutlimurodov, and Sapayev Valisher. "Inson ongi milliy g'oya tizimi elementi sifatida." Academic research in educational sciences 4 (2020).
17. Khujanova T. Special proficiency-the provision of youth protection //Scientific researches for development future. - 2019. - C. 50-52.

39-4. - C. 54-56.

Sardor, Kutlimurodov, and Sapayev Valisher. "Inson ongi milliy g'oya tizimi elementi sifatida." Academic research in educational sciences 4 (2020).

Khujanova T. Special proficiency-the provision of youth protection //Scientific researches for development future. - 2019. - C. 50-52